

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №23 имени Эрдниева П.М.»»

Республиканский заочный конкурс воспитательных мероприятий,
посвященных Году культурного наследия народов России

Методическая разработка
Внеклассное мероприятие на калмыцком языке
«Цаһан Сарин нэр»

Выполнила:
Гангулиева Цаган
Владимировна
учитель калмыцкого языка
и литературы

Элиста.2022г

Цель внеклассного мероприятия:

- знакомство и приобщение детей младшего школьного возраста к традиционной культуре ,изучение обычаев и традиций калмыцкого национального праздника «Цаһан Сар»

Задачи:

- воспитывать чувство любви и уважения к традициям ,обычаям, нравственным ценностям калмыцкого народа;
- создать атмосферу доброжелательности в общении
- дать общее представление о народном празднике «Цаһан Сар»,о его традициях.
- изучение благопожеланий ,песен, стихов на калмыцком языке.
- познакомить обучающихся с традиционными формами борцов изготавливаемых на «Цаһан сар»
- развивать речевые навыки учащихся

Предварительная подготовка:

- разучивание песен, благопожеланий ,стихов ;
- изготовление разных форм борцов из теста
- оформление стендов в кабинете

Оборудование:

проектор,муз.центр,микрофон.

«Цаһан сарин нэр»

(3 «В» келн –улсин класс)

Багш: Мендвт күндтэ мана гиичнр! Цаһан Сар – хальмг улсин сэн өдр, үвлэс һарсна темдг. Хальмг улс кезэңк цагас авн Цаһан сариг байртаһар тосч давулна. Эн цагиг “Цаһан” гиж нерэднэ. Цаһан гисн үг хөвтэ, кишгтэ, байрта тоотла залһлдата болдг. “Цаһан” өдр эмтн биилэд, дуулад, бийэн сергэдг болжана.

Өвгн: Эмгн, бос. Цаачн өр цээжэнэ. (көгжмин дун соңсгдна).

Эмгн босад, цэ чанна, зул тавлна, дееж бэрнэ, боорцг, кампадь балтаһар дееж бэрнэ. Өвгн цэ хартан авад, үүднэ эркиг барун көлөрн алхж ишкэд, деегшэн цацна. Өрк-бүлөрн сууһад, цэ ууна.

Өвгн:

Идэн-чигэн элвг – делвг болж,
Жил болһн Цаһаһан улм сээнэр кеж,
Көрстэ һазрнь тиниж,
Көк ноһань урһж,
Көвүд-күүднь өсж,
Эмтнэ жирһл сээхртхэ! (Тиигтхэ!)

Эмгн:

Цасн шулун хээлж,
Цандг усн элвгдж,
Нарна герл дуладж,
Ноһан нигтэр һартха!
Идэн-чигэн элвг болж,
Жил болһн Цаһаһан кеж,
Окн-Теңгрин аршанд
Олн эмтн күртж,
Амулң-эдлх болтха!
(Өрк-бүлөрн цэ ууна)
Дун. “Худ өвгнэ дун” (Күүкд дуулцхана)

Һурвн гиич герт орад:

-Мендвт! Үвлэс менд һарвт?

Өрк-бүл цуһар

-Мендвт! Үвлэс гемм уга һарувидн.

Өвгн: Деегшэн һартн, суутн.

(Бер цэ кеж өгчэнэ)

Гиич:

Цэ шиңгн болв чигн,
Идэни дееж болдг.
Эн нерэдсн зандн улан цээтн
Элвг хотын дееж болж,
Иигж тосж-тоожах эзн улс
Ут наста, бат кишгтэ болж,
Олн көгшдин наснд күрч,
Орчлңгин хормад багтж, йовхинь
Олн бурхнд өршэх болтха! (Цуһар: Тиигтхэ!)
(Гиичнрин заагт хойр күүк йовна, герин эзнэ ачнр боорцгарн сольжна.)

Өвгн:

Үвлэс эмд-менд һарсн таанр,
Өмөрн өнр болж,
Теңгрин өвчн уга,
Салаһартн тосн һожж,
Маңнаһартн көлсн һожж,
Дэн-дажг уга
Гем-шалтг уга Жилэс жилд үвлэс менд һарч,
Цаһаһан кеж,
Байрин нээрэн бахмчтаһар кеж,
Барлж йовхитн йөрөжэнэв! (Цуһар: Тиигтхэ! Йөрэл шиңгтхэ!)

1гч сурһульч:

Цаһан төөлтэ кер мини,
Цаһан цаснднь тавшна
Цаһан сарин нег шинлэнь,
Цаһаһан һарһж мендлий!

2гч сурһульч:

Цаһан сар гидг сэн өдр ирв
Цуһар мадн цуглрад
Цээһөрн дееж өргвидн
Ээжин кесн боорцг
Йир эмтэхн амтта!

3гч сурһульч:

Үвл чилэд, эрлдг
Үнндэн хавр урһасн,
Бахмж кеж зарлдг
Байрин нерн “Цаһан”

Багш: Күүкд, Цаһанд ямаран боорцгуд кенэ? Тадн меднэт?
(Сурһульчнр боорцгуд һартнь бэрэд, үзүлжэнэ)

1гч сурһульч: Би меднэв. «Тоһш» гидг боорцг кенэ. Эн боорцг хашан
бээдлтэ. Хаша дотр малын то өстхэ гиһэд, эн боорцг кенэ.

2 гч сурһульч: «Шовун» боорцг шовуна бээдлтэ болдмн. Хавр ирхлэ, шовуд
нисч ирх «хавр аашна» гидг зэңг орулж йовх йор.

3 гч сурхульч: «Целвг» -нарна бээдл дуралһад кенэ.Хаврт нарта, дулан болтха гиж эн боорцг кенэ.

4 гч сурхульч: «Хорха» боорцг кенэ.Үрн-садна то ,малын төл хорха мет олн болтха гиж эн боорцг кенэ.

6 гч сурхульч : Күүкдин жирһл ут,бат болтха гинэд «Жола» боорцг кенэ. Ээж: Йир сэн.Тадн боороцгудын тускар сээнэр меддг бээжит.

«Боорцгин йөрөл»

О.хээрхн боорцг тоһштн

Элвг-делвг болж,

Ут наста,бат кишгтэ болж,

Му күүкдтөһөн ханядн тома уга бээж,

Жил болһн иигж боорцг тоһшан элвгэр кеж,

Боорцгарн деежэн өргж,

Цэәһөрн зулан өргж,

Олн көгшдин йөрөл шингэж,

Байрта , бахта бээх болтн!(Цуһар: Тиигтхэ!)

Дун «Цаһан сар» (күүкд ду дуулжана)

1гч сурхульч:

Идэн-чигэн элвг болж,

Жил болһн цаһаһан кеж,

Окн- Теңгрин аршанд,

Олн эмтн күртж,

Амулң эдлх болтха!

2гч сурхульч

Цасн шулун хээлж,

Цандг,усн элвгдж,

Нарна герл дуладж,

Ноһан нигтэр һартха!

Дун «Жинич ,хальмг домбрм» . (күүкд ду дуулжана)

3гч сурхульч: Цацлин идэн бурхнд күртхэ,

Цаһана йөрөл маднд шингтхэ!

4гч сурхульч: Сангин утан теңгрт күртхэ,

Сарул иргч маднд орштха!

5гч сурхульч: Бамб цецг тег бүркэд,

Балчхр күүкд гер дүүрэд,

Өрк-бүлнь ни-негтэ

Өөдлх махн хээснэс бичэ хөөһтхэ!

6гч сурхульч: Тэрэн темсн шавшн урһг

Таңсг идэн ширэ дүүрэд,

Өрк-бүлнь ни-негтэ

Өөдлх жирһл батрх болтха!

(Цугтан босад биилцхэнэ.)